

Forfatter: Palladius, Peder

Titel: Peder Palladius' Danske Skrifter

Citation: Palladius, Peder: "Peder Palladius' Danske Skrifter", i Palladius, Peder: *Peder Palladius' Danske Skrifter*, udg. af Lis Jacobsen , H.H. Thiele, 1911-1926, s. 155. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-palladius02val-shoot-idm139771561107952/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Peder Palladius' Danske Skrifter

hænger sammen med, at han ligesom Spangenberg stod fremmed overfor den religiøse Lidenskab, der havde fundet Udtryk i Originalens stærkt personligt bevægede Sprog.

IV.

Savonarolas Bevisførelse, om man kan sige saaledes, for Guds Barmhjertighed er helt igennem bygget over Skriftsteder, der i stort Antal citeres ordret efter Vulgata, uden at dog Kapitel- og Verstal nævnes. Til Oversættelse heraf har Spangenberg, hvor han har kendt Skriftstederne, benyttet Luthers Bibel ordret. Palladius derimod har oversat Skriftstederne ganske uden Hensyntagen til den autoriserede danske Bibel, der dog alt i et Aar havde været færdigtrykt. En Sammenligning mellem Palladius' Gengivelse af den tyske Bibeltæxt og Gengivelsen heraf i Christian d. Tredjes Bibel vil da være af ikke ringe Interesse som Vidnesbyrd om Palladius' Deltagen eller Ikke-Deltagen i det store danske Sprogværk. Og det kan strax siges, at Sammenligningen helt ud bekræfter det Resultat, Undersøgelsen af de Palladianske Bibeloversættelser i Veit Dietrichs Trøstesprog gav (se foran S. 11 flg). Nogle faa Exempler skal nævnes.

I Palladius' Oversættelse ndf. S. 180 L. 20 staar der: *Fader! jeg haffuer syndet wdi Himmelen oc mod dig.* Dette kunde i 16. Aarh. som i 20. Aarh. kun forstaaes: „jeg har syndet i Himmelen og imod dig.“ Det første Forholdsled bliver derved meningsløst — thi Synderen er ikke i Himmelen —, og det andet bliver forvansket. Den tyske Text har: *Vater! ich hab gesündiget in den himel vnd für dir* (Spangenberg = Luc. 15.21 i Lutherbibleerne 1534—45), altsaa in med Akk. i Betydningen „imod“ og für i Betydning „for“, „for dit Aasyn“; Biblen 1550 gengiver dette rigtigt: *Fader! Jeg haffuer syndet mod Himmelen oc faar dig.*

L. 16, S. 187 L. 27, S. 192 L. 2, S. 203 L. 4; jfr. ogsaa Omtalen af S. 203 L. 23—24 foran S. 153.

I Udgaven ndf. S. 189 L. 5 skriver Palladius: *Men huad der er screffuit/ det er screffuit oss til lærdom/ at wi kunde haaffue haab aff Scrifften ved taalmodighed/ oc trøst.* Den sidste Sætning er enten uden Mening, idet den siger, at man skal have Haab ved at læse i Skriften, gennem Taalmodighed og Trøst, eller den giver i bedste Fald en gal Mening, idet man, under Hensyn til Kommaet foran „oc trøst“, kunde opfatte Udsagnet: vi skulde have Haab ved at læse i Skriften og Trøst — naar vi blot er taalmodige. Men i Spangenberg's Text staar der — Ord for Ord overensstemmende med Rom. 15.4 i Luther-Biblen: *auff das wir durch gedult vnd trost der schrift hoffnung haben* — altsaa: ved at være taalmodige og søge Trøst i Skriften skulde vi faa Haab. Ogsaa dette gengives rigtigt i den danske Bibel: *paa det wi skulle haaffue haab formedelst taalmodighed oc Skriffdens trøst.*

Dette maa være tilstrækkeligt som Vidnesbyrd. — Til Karakteristik af Palladius' Sprogbrug har naturligvis de rigtige Oversættelser større Værdi end de fejle. Et Par Sammenligninger med Bibeltexten kan anføres: Math. 11.12 *die reissen es zu sich* gengiver Palladius ndf. S. 189 L. 5: *[de] riffue det til dennem*, Biblen *[de] rycke det til sig*; i Gengivelsen af Aab. 3.7 har Palladius ndf. S. 197 L. 20: *tillucker og oplader*, Biblen *tycker til og lader op*; i Gengivelsen af Ps. 38.6: *meine wunden stincken vnd eifern* har Palladius *mine Saar styncke oc rynde* (ndf. S. 174 L. 16), Biblen: *Mine Saar lucte ilde oc flyde met raad.* Palladius oversætter *bey den verkereten bistu verkeret* (Ps. 18.27) ved *hoss den foruende/ est du foruend* (ndf. S. 201 L. 29), Biblen har: *hoss den fortrødne/ est du fortrøden*; Palladius oversætter *ein Mittler* (1. Tim. 2.5) ved *en Middeler*, Biblen ved *en Meglere*. I Oversættelsen af 2. Kor. 3.18: *mit außgedecktem angesicht* har Palladius *met optecte Ansict* (ndf. S. 202 L. 7), Biblen *met it bart Ansict* o. s. fr.¹

¹ De fleste Skriftsteder er angivne i Noterne; se disse S. 173 L. 2, 8 og 13, S. 174 L. 4, 12 og 16, S. 175 L. 8, 18 og 24, S. 176 L. 11, S. 177

Mens Oversættelsen af de i Texten indføjede Bibelcitater er ganske uafhængig af Christian den Tredjes Bibel, har denne været Grundlag for selve Salmetexten og den til Udgaven vedføjede Oversættelse af Manasses Bøn, hvorefter den følgende „Kong Salomons Bøn“, Ordspr. 30.7—9, er oversat efter Vulgata eller vel snarere afskrevet efter en gammel Oversættelse heraf. Se iøvrigt Noterne til S. 204—207.

V.

Af Palladius' Oversættelse af Savonarolas Miserere vides tre Udgaver at have eksisteret.

1. Originaludgaven. Denne er nu tabt, men dens fuldstændige Titel, med Linjeinddeling, er gengivet i Biskop Harboes haandskrevne Palladius-Samling fra c. 1750 (Ny kgl. Saml. 2710, III, 4°. Bilag 47). Efter denne er dens Ordlyd:

*Den LI. Psalm | Miserere | mei Deus | Christe- | lige vllagt
aff Hierony- | mo Sauonarola | Oc for- | dansket aff Doct. Petro
Palladio | alle fromme oc retsindige Christ- | ne | som danske
maal for- | staa | til trost oc | husualelse. | Prentet i Kiøben-
haffn | aff | Laurentz Benedicht.*

L. 19, 24 og 25, S. 178 L. 26, S. 179 L. 5 og 32, S. 180 L. 10 og 20, S. 183 L. 21, 23 og 29, S. 184 L. 28, S. 185 L. 19, og 29, S. 186 L. 30, S. 187 L. 30, S. 189 L. 4, 5, 17 og 24, S. 190 L. 22 og 23, S. 191 L. 32, S. 193 L. 24 og 26, S. 194 L. 14, S. 197 L. 2, 19, 21 og 26, S. 198 L. 32, S. 199 L. 13, 15 og 29, S. 200 L. 25, S. 201 L. 17 og 28, S. 202 L. 7, 14 og 24.

Det maa bemærkes, at Afvigelser mellem Palladius' Oversættelse og Texten i den danske Bibel i nogle Tilfælde skyldes Uoverensstemmelse i disses Grundlag, idet Bibelcitaterne hos Spangenberg stemmer med den ureviderede Luther-Bibel (Udgaverne 1534—40, mens Grundlaget for den danske Bibel er den yngste reviderede Luther-Bibel (Udg. 1545). Saaledes — for at nævne et Exempel — gengiver Palladius Rom. 8.26 (ndf. S. 189 L. 25): *Men Aanden beder veldige for oss* efter Spangenberg *Sondern der geist vertritt vns selbs mechtiglich* = Luther-Biblerne 1534—40, mens den danske Bibel har *Men Aanden traader self frem for oss til det beste* efter Bibelen 1545 (= 1541- og 1543-Udg.): *Sondern der Geist selbs vertritt vns auff's beste*. — Da Spangenbergs Oversættelse er fra 1542, er det sandsynligt, at han har udarbejdet den i 1541, inden den reviderede Luther-Bibel var udkommet.